

शासन मान्य खाजगी संस्थामार्फत चालविण्यात येणाऱ्या "अ" श्रेणीतील १२३ विना अनुदान तत्वावरील अपंगांच्या विशेष निवासी /अनिवासी शाळांना व कर्मशाळांना अनुदान तत्वावर मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय, व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक ईडीडी २०१२/प्र.क्र.६७/अ.क.१
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : ०८ एप्रिल, २०१५

- वाचा :** १) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्र.इडीडी २००१/प्र.क्र.५०२/सुधार-२, दि.१९ जुलै २००३.
- २) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्र. इडीडी २००३/प्र.क्र.३४०/भाग-२/सुधार-२, दि.१८.८.२००४ व दि.३०.१.२००६.
- ३) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्र. इडीडी २००१/प्र.क्र.४९०/सुधार-२, दि.११.८.२००४.
- ४) शासन पत्र क्र. इडीडी २००८/प्र.क्र.११८/सुधार-२, दि.१७ फेब्रुवारी २००९.
- ५) आयुक्तालयाचे पत्र क्र. अकआ/प्र-सर्व प्रवर्ग/संस्था/अनु.माहिती/२०१२-१३/८६८, दि.११.२.२०१३.
- ६) शासनाचे पत्र क्र.इडीडी २०१२/प्र.क्र.६७/अ.क.१, दि.२३.९.२०१३
- ७) मा. मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ, औरंगाबाद यांचे रिट याचिका क्रं.६९०/२०१३ मधील दि.३.९.२०१३ रोजीचे आदेश.

प्रस्तावना :

अपंग व्यक्तींना समाज जीवनाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांना सर्वसाधारण व्यक्तींप्रमाणे समान संधी देऊन त्यांच्या हक्कांचे संरक्षण करून शासनाच्या विविध योजनांमध्ये त्यांना संपूर्ण सहभागी करून घेण्याच्या दृष्टीने केंद्र शासनाने अपंग व्यक्ती (समान संधी, हक्कांचे संरक्षण आणि संपूर्ण सहभाग) अधिनियम, १९९५ अंमलात आणलेला आहे. सदर अधिनियमाची अंमलबजावणी संपूर्ण देशात करण्याचे आदेश या अधिनियमान्वये देण्यात आलेले आहेत. त्यानुषंगाने अपंग क्षेत्रात सेवाभावी वृत्तीने कार्य करू इच्छिणाऱ्या स्वयंसेवी संस्थांना शासनाच्या विविध योजनांमध्ये सहभागी करून घेण्यासाठी अशा संस्थांना नोंदणी प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेणे अनिवार्य करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार ज्या शैक्षणिक संस्थांनी शिक्षण क्षेत्रात सेवाभावी वृत्तीने कार्य करण्यासाठी आयुक्त, अपंग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे नोंदणी करून त्यांच्याकडून अथवा शासनाने सुनिश्चित करून दिलेल्या सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून नोंदणी प्रमाणपत्र प्राप्त केलेले आहे. अशा सेवाभावी संस्थांना राज्य शासनाने विविध अपंगत्व असलेले बालक / विद्यार्थ्यांसाठी अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कार्यशाळा सुरू करण्यास परवानगी अनुज्ञाप्ती दिलेली आहे.

शासनमान्य खाजगी संस्थांनी अनुज्ञाप्ती प्राप्त केल्यानंतर अशा संस्थांना अपंग निवासी / अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना प्रथमतः कायम विना अनुदान, नंतर विना अनुदान व तदनंतर अनुदान तत्वावर शासनाने मान्यता दिलेली आहे. त्यापैकी विना अनुदान तत्वावरील काही संस्थांच्या अपंग शाळा / कर्मशाळांना अनुदान तत्वावर मान्यता देण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाकडे प्राप्त झाला होता. त्यापैकी "अ" श्रेणीतील १२३ अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना अनुदानासाठी पात्र ठरवून त्यांचा प्रस्ताव मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात आला होता. सदर प्रस्तावास राज्यमंत्री मंडळाने मान्यता दिल्यामुळे सदरहू "अ" श्रेणीतील १२३ अपंग शाळा /कर्मशाळांना अनुदान मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्रशासनाच्या अपंग व्यक्ती (समान संधी, हक्कांचे संरक्षण आणि संपूर्ण सहभाग) अधिनियम, १९९५ मधील तरतूदीनुसार राज्यातील अपंग क्षेत्रात सेवाभावी वृत्तीने कार्य करणाऱ्या विना अनुदान तत्वावरील शासन मान्य खाजगी संस्थांच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना राज्यमंत्री मंडळाने अनुदान तत्वावर आणण्याबाबत पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे:-

- अ) स्वयंसेवी संस्थेमार्फत चालविण्यात येणाऱ्या विना अनुदान तत्वावरील "अ" श्रेणीतील १२३ अपंगांच्या विशेष शाळा /कर्मशाळांना १०० टक्के अनुदान देण्यास मान्यता देण्यात यावी.
- ब) अनुदान मंजूर करण्यापूर्वी ज्या अपंग निवासी शाळा /कर्मशाळा शासनाच्या अनुदानाबाबतच्या सर्व अटी व शर्तीची पूर्तता करतील अशा शाळा व कर्मशाळांनाच अनुदानासाठी पात्र ठरविण्यात यावे.
- क) राज्यातील अपंगांच्या शाळांसंदर्भात आढावा घेऊन तसेच विविध अपंगत्व असलेल्या अपंगांची संख्या लक्षात घेऊन जास्त टक्केवारी असलेल्या अपंगत्वाच्या प्रकारातील अपंग शाळांचा /कर्मशाळांचा बृहत आराखडा तात्काळ तयार करण्यात यावा.
- ड) अनुदान प्राप्त अपंग निवासी शाळा /कर्मशाळांची दरवर्षी तपासणी करण्यात यावी.
- इ) अपंगांच्या एका निवासी /अनिवासी शाळेसाठी व कर्मशाळेसाठी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दिनांक १८.८.२००४ च्या शासन निर्णयातील आकृतीबंधानुसार अनुज्ञेय असलेला अनुक्रमे १९ व १३ याप्रमाणे कर्मचारी वर्ग मंजूर करण्यात यावा.

२. शासन मान्य खाजगी संस्थांमार्फत विना अनुदान तत्वावर सुरु असलेल्या व सोबतच्या प्रपत्र "अ" मध्ये नमूद केलेल्या "अ" श्रेणीतील एकूण १२३ अपंगांच्या शाळा/कर्मशाळांस त्यांच्या नावासमोर नमूद केलेल्या मान्य विद्यार्थी संख्येनुसार शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची पदे मंजूर करून सदरहू शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून १०० टक्के अनुदान तत्वावर आणण्यास पुढील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

- १) सदरील "अ" श्रेणीतील १२३ अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना निधीच्या उपलब्धतेनुसार अनुदान वितरीत करण्यात येईल.
- २) अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे वेतन अनुदान त्यांच्या बँक खात्यातच जमा करण्यात येईल.
- ३) प्रत्येक शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी अपंग निवासी / अनिवासी शाळेच्या अन्यथा कर्मशाळेच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणीच वास्तव्यास असणे आवश्यक आहे. तसेच वसतिगृह अधीक्षक गृहपाल यांनी वसतिगृहातच राहणे आवश्यक आहे. सुटी व्यतिरिक्त त्यांची अनुपस्थिती त्यांची गैरहजेरी समजण्यात यावी. काळजीवाहक, मदतनीस, राखणदार/पहारेकरी यांची सुध्दा त्यांना नेमून दिलेल्या वेळापत्रकाखेरीज त्यांची अनुपस्थिती त्यांची गैरहजेरी समजण्यात यावी. सदर गैरहजेरी कालावधीचे त्यांचे वेतन कपात करण्यात यावे.
- ४) ज्या संस्थेच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळांना व कर्मशाळांना बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीची यंत्रणा / मशीन पुरविण्यात आली आहे, त्यांनी सदर प्रणालीवर विद्यार्थी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांची उपस्थिती नोंदविणे अनिवार्य आहे. सदर यंत्रणा / मशीन्स ज्या संस्थेच्या अपंग निवासी शाळांना/कर्मशाळांना पुरविण्यात आली नसेल त्यांनी सदर बाब संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या निदर्शनास तात्काळ आणून द्यावी व सदरील यंत्रणा / मशीन्स आपल्या अपंग निवासी / अनिवासी शाळेत अथवा कर्मशाळेत कार्यान्वीत करून घ्यावी. ज्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळांना व कर्मशाळांना सदरील यंत्रणा /मशीन पुरविण्यात आली आहे, परंतु ती सध्या नादुरुस्त असेल तर ती यंत्रणा / मशीन संबंधितांकडून तात्काळ दुरुस्त करून कार्यान्वित करून घ्यावी. तसेच सदरील यंत्रणा

- / मशीन दुरुस्तीचा खर्च संबंधित संस्थेने त्यांच्या अपंग निवासी / अनिवासी शाळेस अथवा कर्मशाळेस मिळणाऱ्या वेतनेतर अनुदानातून करावा अथवा संस्थेने स्वतः खर्च करावा. मात्र, बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीद्वारे प्राप्त झालेल्या अहवालाशिवाय संबंधित संस्थेच्या अपंग निवासी / अनिवासी शाळेस अथवा कर्मशाळेस कोणतेही अनुदान दिले जाणार नाही.
- ५) प्रत्येक अपंग निवासी / अनिवासी शाळेत, कर्मशाळेत विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचेसाठी बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणाली राबविण्यात आलेली असून त्यासंदर्भातील यंत्रणा / मशीन सर्व शाळांना पुरविण्यात आलेल्या आहेत. त्यामुळे सर्व विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी सदरील बायोमेट्रीक प्रणालीद्वारे आपली उपस्थिती सकाळी १०.०० वाजता आणि विद्यार्थ्यांनी शाळा सुटल्यानंतर आणि शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी त्यांच्या नियमित कार्यालयीन वेळनंतर नोंदविणे आवश्यक आहे. सदर प्रणालीवर उपस्थिती नोंदविल्याशिवाय आणि प्रत्येक महिन्याची उपस्थिती सक्षम अधिकाऱ्याकडे म्हणजे आयुक्त, अपंग कल्याण, सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण, प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण, अथवा जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी अथवा शासनाकडे प्राप्त झाल्याशिवाय समाजसेवार्थ प्रणालीमार्फत अदा करण्यात येणारे वेतन अदा केले जाणार नाही. जोपर्यंत शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची बायोमेट्रीक प्रणाली उपस्थिती सक्षम प्राधिकाऱ्यास अथवा शासनास प्राप्त होणार नाही. तोपर्यंतच्या कालावधीचे वेतन अनुदान संबंधित शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना अदा करण्याची सर्वस्वी जबाबदारी ही संबंधित संस्थेची राहिल. त्यासाठी शासन जबाबदार असणार नाही.
- ६) अपंग निवासी शाळेतील प्रत्येक विद्यार्थ्यांची त्याचप्रमाणे निवासी शाळा व कर्मशाळेसाठी आवश्यक असलेल्या संबंधित कर्मचाऱ्यांची देखील बायोमेट्रीक प्रणालीवर उपस्थिती सकाळी १०.०० वाजता व रात्री ९.०० वाजता नोंदविणे आवश्यक आहे. सदर प्रणालीवर नोंदविलेली उपस्थिती दरमहा सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून व शासनाकडून तपासण्यात येईल व त्यानुसारच विद्यार्थ्यांना परिपोषण अनुदान वितरीत केले जाईल. सदर प्रणालीद्वारे विद्यार्थ्यांची उपस्थिती प्राप्त न झाल्यास विद्यार्थ्यांचे परिपोषण अनुदान शासनातर्फे दिले जाणार नाही. जोपर्यंत विद्यार्थ्यांची उपस्थिती बायोमेट्रीक प्रणालीद्वारे सक्षम प्राधिकाऱ्यास अथवा शासनास प्राप्त होणार नाही. तोपर्यंतच्या कालावधीचे परिपोषण अनुदान विद्यार्थ्यांना देण्याची संपूर्ण जबाबदारी ही संबंधित संस्थेची असेल.
- ७) ज्या संस्थेच्या अपंग शाळेत / कर्मशाळेत जेवढे अपंग विद्यार्थी उपस्थित असतील त्यांच्या उपस्थितीच्या सरासरीनुसार शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांची पदे मंजूर करण्यात येतील. संस्थेने अपंग शाळेत मंजूर कर्मचाऱ्यांव्यतिरिक्त अतिरिक्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांची नियुक्ती केल्यास अशा अतिरिक्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाची सर्वस्वी जबाबदारी ही संपूर्णतः त्या संबंधित संस्थेची असेल. अशा अतिरिक्त नियुक्त केलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाची जबाबदारी शासनाची राहणार नाही.
- ८) संस्थेने अपंग निवासी / अनिवासी शाळेसाठी अथवा कर्मशाळेसाठी आवश्यक असलेल्या सर्व भौतिक शैक्षणिक सुविधा पुरविणे आवश्यक राहिल. जी संस्था अशा प्रकारच्या भौतिक व शैक्षणिक सुविधा पुरविणार नाही अशा संस्थेच्या अपंग निवासी / अनिवासी शाळांना व कर्मशाळांना वेतनेतर अनुदान व इमारत भाडे अनुज्ञेय असणार नाही. संबंधित संस्थेने सदरहू बाबींवरील खर्च स्वतः करावा. त्यासाठी शासन जबाबदार असणार नाही.

- ९) संबंधित संस्थेच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळेस कर्मशाळेस ज्या अपंगत्व प्रकारावरील शाळा चालविण्याची परवानगी /मान्यता /अनुज्ञप्ती दिली आहे. त्या अपंगत्वाच्या प्रकारातील कोणत्याही विद्यार्थ्यास (तो अतिव्यंग असला तरीही) प्रवेश नाकारला जाणार नाही. सदरील बाब सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या अथवा शासनाच्या निदर्शनास आल्यास अशा अपंग निवासी /अनिवासी शाळांवर / कर्मशाळांवर तात्काळ कारवाई करण्यात येईल व अशा अपंग निवासी /अनिवासी शाळा यांची मान्यता रद्द करण्यात येईल अथवा कर्मशाळा यांची मान्यता रद्द करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.
- १०) सर्व संस्थांच्या अपंग निवासी शाळा, अनिवासी शाळा, कर्मशाळा यांनी शासनाच्या आरक्षणाच्या धोरणानुसार व अधिनियमानुसार शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची पदे भरणे आवश्यक राहिल. ज्या संस्था शासनाच्या आरक्षण धोरणाचे अथवा अधिनियमाचे पालन करणार नाही. अशा संस्थांच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळेतील व कर्मशाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे वेतन अदा केले जाणार नाही. शासनाच्या आरक्षण धोरणाविरुद्ध अथवा अधिनियमाविरुद्ध नियुक्त केलेल्या शिक्षक/ शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे वेतन अदा करण्याची जबाबदारी ही सर्वस्वी संबंधित संस्थेची राहिल.
- ११) अतिव्यंग प्रकारातील अथवा एचआयव्ही बाधित अपंग विद्यार्थ्यास कोणत्याही अपंग निवासी शाळा, अनिवासी शाळा अथवा कर्मशाळेत प्रवेश नाकारण्यात येऊ नये. अशा प्रकारच्या अपंग विद्यार्थ्यांना प्रवेश नाकारणाऱ्या संस्था / शाळाविरुद्ध कडक कारवाई करण्यात येईल.
- १२) मंत्रीमंडळाने विना अनुदानित अपंग निवासी शाळा, अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना तपासणीच्या अधिन राहून १०० टक्के अनुदान मंजूर करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. त्यामुळे प्रत्येक संस्थेच्या अपंग निवासी /अपंग अनिवासी शाळा व कर्मशाळेने शासनाच्या सर्व अटी /शर्तीचे व नियमांचे पालन करणे बंधनकारक आहे. ज्या संस्थेची अपंग शाळा /कर्मशाळा शासनाच्या अटी /शर्तीचे व नियमांचे पालन करणार नाही. अशा संस्थेच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळेस अथवा कर्मशाळेस कोणतेही अनुदान दिले जाणार नाही. सदरहू शासन निर्णयातील १२३ व यापूर्वी अनुदान तत्वावर असलेल्या अपंग निवासी / अनिवासी शाळा व कर्मशाळा यांची तपासणी सदरहू शासन निर्णया सोबतच्या प्रपत्र "ब" नुसार दरवर्षी करावी व प्रपत्र "क" प्रमाणे अपंग शाळेचे मुल्यांकन करून गुणांकन करावे आणि त्यानुसार संबंधित अपंग शाळेस /कर्मशाळेस अनुदानासाठी पात्र ठरविण्यात यावे.
- १३) सदरहू शासन निर्णया सोबत जोडलेल्या प्रपत्र "अ" मधील यादीतील १२३ आणि यापूर्वी शासनातर्फे अनुदान घेत असलेल्या सर्व अपंग निवासी /अनिवासी शाळांची व कर्मशाळांची प्रत्येक वर्षी जुलै /ऑगस्ट अथवा सप्टेंबर महिन्यात तपासणी करण्यात यावी. तसेच सदरहू शाळा /कर्मशाळेची मंजूर पटसंख्या व त्यानुसार प्रत्यक्षात हजर असलेल्या मागील तीन महिन्यांच्या सरासरी उपस्थिती नुसार (बायोमॅट्रीक प्रणालीवरील) शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची पदे मंजूर करण्यात यावी. व त्यानुसारच परिपोषण अनुदान, वेतन व वेतनेत्तर अनुदान आणि इमारत भाडे अदा करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.
- १४) अनुदानास पात्र ठरलेल्या सदरहू शासन निर्णयातील १२३ संस्थांनी तसेच यापूर्वी अनुदान घेत असलेल्या सर्व संस्थांनी त्यांच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळेत अथवा कर्मशाळेत अपंग विद्यार्थ्यांसाठी आवश्यक असलेल्या सर्व सोयी सुविधा पुरविणे आवश्यक राहिल. ज्या संस्था आवश्यक त्या सोयी सुविधा पुरवित नसल्याचे निदर्शनास आल्यास अशा संस्थेच्या शाळांना /कर्मशाळांना वेतनेत्तर अनुदान व इमारत भाडे दिले जाणार नाही.

- १५) अनुदान प्राप्त संस्थांच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांनी अपंग विद्यार्थ्यांची राहण्याची व भोजनाची यथायोग्य व्यवस्था करणे आवश्यक राहिल. तसेच सदरहू विद्यार्थ्यांची स्वच्छता, त्यांच्या खोलीची साफसफाई, स्वच्छ गणवेश व पोषाख, पुरविणे, नखे व केस वेळेच्यावेळी कापणे, लैंगिक शोषण होणार नाही याबाबत अत्यंत दक्षपणे काळजी घेणे, वयात आलेल्या मुलींची विशेष काळजी घेणे, चुलीवर स्वयंपाक न करणे, विद्यार्थ्यांना आंघोळीसाठी गरम पाणी पुरविणे, स्वच्छ व निर्जंतुक पिण्याच्या पाण्याची सोय करणे, खेळाचे व मनोरंजनाचे साहित्य पुरविणे, शाळेत व कर्मशाळेत बसण्यासाठी डेस्क, बेंच उपलब्ध करून देणे, झोपण्याची आणि अंतरुण पांघरुणाची पुरेशी आणि व्यवस्थित सोय करणे, हिवाळ्यात ब्लॅकेटस् पुरविणे, त्यांच्या आरोग्याची वेळोवेळी तपासणी करून त्यांच्या आरोग्याची काळजी घेणे इत्यादी प्रकारच्या सोयी सुविधा पुरविणे आवश्यक राहिल. ज्या अपंग शाळा / कर्मशाळा हयांची अंमलबजावणी करणार नाही त्यांना वेतनेत्तर अनुदान व इमारत भाडे अदा केले जाणार नाही आणि आवश्यकता भासल्यास अशा अपंग शाळा / कर्मशाळेची मान्यता रद्द करण्याची कारवाई करण्यात येईल.
- १६) अनुदान प्राप्त संस्थांच्या अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांनी अपंग विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक गुणवत्ता उंचावणे आवश्यक आहे. सदरील अपंग विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक गुणवत्ता सुमार असल्याचे निदर्शनास आल्यास अशा संस्थेच्या अपंग शाळा / कर्मशाळेविरुद्ध कडक कारवाई करण्यात येईल.
- १७) सदरहू शासन निर्णयातील १२३ व यापूर्वी अनुदान तत्वावर मान्यता असलेल्या कोणत्याही संस्थेच्या अपंग निवासी/अनिवासी शाळा व कर्मशाळेस नवीन पद भरती करता येणार नाही. प्रथमतः अपंग शाळा/कर्मशाळांमधून अतिरिक्त ठरलेल्या शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे समायोजन करण्यात येईल. ज्यावेळी संबंधित अपंग शाळा /कर्मशाळेत नवीन पद भरण्यास मान्यता द्यावयाची असेल त्यावेळी सक्षम प्राधिकाऱ्याने लगतच्या जिल्ह्यात, विभागात व तदनंतर राज्यात अतिरिक्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपलब्ध नसल्याची प्रथमतः खातरजमा करावी. खातरजमा केल्यानंतर अतिरिक्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपलब्ध न झाल्यास संबंधित संस्थेच्या अपंग शाळेस अथवा कर्मशाळेस जिल्ह्याच्या, विभागाच्या व राज्याच्या जास्त खप असलेल्या वर्तमानपत्रात जाहीरात देऊनच पदे भरण्याची अनुमती सक्षम प्राधिका-याने द्यावी. मात्र, अपंग शाळा/कर्मशाळेतील अतिरिक्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपलब्ध असताना संबंधित संस्थेस शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी भरण्यास परवानगी दिल्याची बाब निदर्शनास आल्यास संबंधित अधिका-याविरुद्ध कडक कारवाई करण्यात येईल.
- १८) अस्थिव्यंग प्रवर्गाच्या अपंग शाळेत/कर्मशाळेत जे अस्थिव्यंग विद्यार्थी कोणत्याही आधाराविना चालू शकत नाहीत, अशा अस्थिव्यंग विद्यार्थ्यांना देखील अस्थिव्यंग प्रवर्गाच्या शाळेत प्रवेश देण्यात यावा. अस्थिव्यंग प्रवर्गातील जे विद्यार्थी कोणताही आधार घेऊन चालू शकत असतील अशा विद्यार्थ्यांना सर्वसाधारण शाळेत प्रवेश घेण्याची सक्ती करण्यात यावी. सर्वसाधारण शाळेत अशा अस्थिव्यंग प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांस प्रवेश देऊन त्यास नियमानुसार आवश्यक असलेल्या सर्व बाबी पुरविण्यात याव्यात व आवश्यक त्या सर्व सवलतींचा लाभ देण्यात यावा. जेणेकरून अशा अस्थिव्यंग प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांस समाजजीवनाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांना सर्वसाधारण विद्यार्थ्यांप्रमाणे समान संधी देऊन त्यांना स्वावलंबी करण्याचा शासनाचा हेतू सफल होईल. मात्र, कोणत्याही आधाराशिवाय चालू शकणा-या विद्यार्थ्यांस सर्वसाधारण शाळेत प्रवेश न देता अस्थिव्यंग प्रवर्गाच्या शाळेत प्रवेश दिल्याचे

निदर्शनास आल्यास संबंधित अधिका-यावर व संबंधित शाळेच्या मुख्याध्यापकावर शिस्तभंगाची कारवाई करण्यात येईल. तसेच संबंधित संस्थेच्या अस्थिव्यंग शाळेचे अथवा कर्मशाळेचे वेतनेतर अनुदान तात्काळ बंद करण्यात येईल.

- १९) सदरील १२३ शाळांना अनुदान मंजूर करण्यापूर्वी आणि ज्या शाळा सध्या शासनाचे अनुदान घेत आहेत, अशा विविध अपंगात्वाच्या प्रकारातील शाळेत अथवा कर्मशाळेत नियुक्त करण्यात आलेले विशेष शिक्षक, विशेष व्यवसाय शिक्षण निदेशक, विशेष कला/हस्तकला/चित्रकला/संगीत/शारिरीक शिक्षण निदेशक हे त्या-त्या अपंग प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यास पात्र आहेत किंवा कसे, तसेच त्यांनी त्याबाबतची विशेष शैक्षणिक अर्हता धारण केली आहे किंवा कसे, याबाबतची खातरजमा करूनच पद मान्यता देण्यात यावी. ज्या अपंग निवासी शाळेत अथवा कर्मशाळेत अशा प्रकारची विशेष शैक्षणिक अर्हता नसल्याचे शिक्षक / निदेशक निदर्शनास आल्यास अशा विशेष शिक्षक व विशेष निदेशकांच्या पदांना मान्यता देण्यात येऊ नये. विशेष शैक्षणिक अर्हता नसलेल्या शिक्षक व निदेशकांच्या नियुक्तीस मान्यता दिल्याची बाब निदर्शनास आल्यास संबंधित अधिका-याविरुद्ध कडक कारवाई करण्यात येईल. तसेच अशा अपात्र विशेष शिक्षक व निदेशकांचे वेतन अनुदान शासनातर्फे अदा केले जाणार नाही.
- २०) सदरहू १२३ अपंग शाळांना अनुदान मंजूर करण्यापूर्वी अपंग निवासी /अनिवासी शाळा व कर्मशाळांना विना अनुदान तत्वावरील मान्यता /परवानगी /अनुज्ञप्ती किमान २०१२ पूर्वी दिलेली असणे आवश्यक आहे. तसेच सदरहू संस्थेची मागील ५ वर्षांच्या अभिलेखांची तपासणी करून मान्य विद्यार्थी संख्या व प्रत्यक्षातील उपस्थित विद्यार्थी संख्या यांची तपासणी करावी. मागील वर्षी प्रवेशित झालेला विद्यार्थी पुढील वर्षी पुढच्या वर्गात प्रवेशित झाला किंवा नाही, याची तपासणी करून पुढील वर्षात प्रवेशित न होण्याची कारणे जाणून घ्यावी. तसेच मागील ५ वर्षात ज्या शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांना मान्यता देण्यात आलेली आहे, तेच कर्मचारी सदरहू शाळेत सध्या कार्यरत आहेत किंवा नाहीत, याचीही तपासणी करावी. मान्यता प्राप्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांव्यतिरिक्त अन्य कोणासही मान्यता शासनाच्या पूर्व परवानगीशिवाय देण्यात येऊ नये. तसेच कोणतेही नवीन पद भरण्यास परवानगी देण्यात येऊ नये. तशी बाब शासनाच्या निदर्शनास आल्यास संबंधित अधिका-याविरुद्ध कडक कारवाई करण्यात येईल.
- २१) शासनाच्या मान्यतेशिवाय सदरहू अपंग निवासी /अनिवासी शाळा अथवा कर्मशाळेच्या विद्यार्थी संख्येमध्ये तसेच कर्मचारी संख्येमध्ये बदल करण्यात येऊ नये. अनुदान मंजूर करण्यापूर्वी ज्या अपंग निवासी शाळा/ कर्मशाळा शासनाच्या अटी/ शर्तीची पूर्तता करतील अशा अपंग शाळा/ कार्यशाळांनाच अनुदानासाठी पात्र ठरविण्यात यावे.
- २२) राज्यातील अपंगांच्या शाळा /कर्मशाळांसंदर्भात आढावा घेऊन तसेच विविध अपंगत्व असलेल्या अपंगांची संख्या विचारात घेऊन राज्यासाठी अपंगांच्या शाळा/ कर्मशाळांचा बृहत आराखडा तात्काळ तयार करण्यात यावा.
- २३) सदर विशेष अपंग शाळा /कर्मशाळेस विहीत करण्यात आलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्यास आणि निधीची उपलब्धता विचारात घेऊन नियमित अनुदान मंजूर करण्यात येईल.

- २४) अपंगांच्या विशेष शाळा/कर्मशाळांना केंद्र सरकार, राज्य शासन, स्थानिक संस्थांकडून किंवा इतर माध्यमांकडून नियमित अनुदान मिळत आहे, असे निदर्शनास आल्यास अशा अपंग शाळा/संस्था राज्य शासनाचे अनुदान मिळण्यास अपात्र ठरतील.
- २५) शासना ने अनुदान तत्वावर आणणेकरिता वेळोवेळी विहीत केलेल्या अटी व शर्ती आणि कार्यपद्धतीचे पालन झालेले नाही, असे आढळून आल्यास त्या संस्थेची मान्यता रद्द करण्यात येईल.
- २६) अनुदान तत्वावर मान्यता दिलेल्या अपंग शाळा /कर्मशाळांना दि.१८.८.२००४ च्या आकृतीबंधाप्रमाणे व मान्य विद्यार्थी संख्येनुसार निवासी अपंग शाळेस १९ व कार्यशाळेस १३ शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांची अनुज्ञेय असणारी पदे मंजूर करण्यात येत आहेत.
- २७) सदर अनुदानीत शाळांवर होणारा खर्च पुरक मागणीद्वारे तरतूद उपलब्ध झाल्यानंतर शासनाकडून वितरीत करण्यात येईल. तसेच त्यापुढील वर्षाचा खर्च त्या-त्या लेखाशिर्षाखालील त्या-त्या वर्षी उपलब्ध होणा-या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

३. सदरहू "अ" श्रेणीतील १२३ अपंग निवासी/अनिवासी शाळा व कर्मशाळांपैकी वरील अटी व शर्तीची पूर्तता करणाऱ्या शाळा व कर्मशाळांनाच १०० टक्के अनुदान मंजूर करण्याबाबतचे आदेश राज्य मंत्रिमंडळाच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्राच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१५०४०८१२५५२१२०२२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(स्मि. श. रानडे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- २) आयुक्त, अपंग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३) सर्व प्रादेशिक उपायुक्त समाज कल्याण अधिकारी,
- ४) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर
- ५) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- ६) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- ७) सर्व संबंधित समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद,
- ८) सहायक आयुक्त, समाजकल्याण, मुंबई
- ९) सर्व संबंधित जिल्हा कोषागार अधिकारी
- १०) मा.मंत्री /राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
- ११) मा.प्रधान सचिव (सा.न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक
- १२) सर्व संबंधित स्वयंसेवी संस्था
- १३) निवडनस्ती, अ.कं.-१.

प्रपत्र-अ

राज्य मंत्रीमंडळाने मान्यता दिलेल्या व अनुदानासाठी पात्र ठरविलेल्या राज्यातील शासनमान्य /खाजगी संस्थांमार्फत विनाअनुदान तत्वावरील "अ" श्रेणीतील १२३ शाळांची यादी

अंध प्रवर्ग

अ.क्र.	संस्थेचे व शाळा/ कर्मशाळेचे नाव	मान्य विद्यार्थी संख्या		
		निवासी	अनिवासी	एकूण
१	अपंग रोजगार उद्योग व तांत्रिक प्रशिक्षण केंद्र मोहननगर, चिंचवड, पुणे	३०	-	३०
२	सरस्वती बहुउद्देशीय संस्था, कांटोल संचलीत राजीव गांधी अंध विद्यालय, कांटोल, जि.नागपूर	४०	-	४०
३	इंदिरा महिला मंडळ, नांदेड संचलीत श्री गुरुगोविंदसिंगजी निवासी अंध विद्यालय, हडको, नांदेड, जि. नांदेड	५०	-	५०
	मुकबधीर प्रवर्ग			
४	इन्स्टिट्यूट ऑफ रुरल पॅडीयाट्रीक संचलीत मुकबधीर निवासी शाळा, बारामती, जि.पुणे	२५	२५	५०
५	रविकिरण शिक्षण प्रसारक मंडळ परभणी द्वारा संचलीत सुमनाजली मुकबधीर विद्यालय, मानवत, जि.परभणी	४०	-	४०
६	कै.सोपानराव पाटील शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलीत निवासी मुकबधीर विद्यालय, वडोद, खुल्दाबाद, जि.औरंगाबाद	६५	-	६५
७	विद्यासागर शिक्षण प्रसार मंडळ, नांदेड संचलीत इंदिरा निवासी मुकबधीर विद्यालय, नारेगाव, जि.औरंगाबाद	४०	-	४०
८	इंडीयन सोशल रिसर्च डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन, सोलापूर संचलीत प्रगती मुकबधीर निवासी विद्यालय, सोलापूर, जि.सोलापूर	४०	-	४०
९	महावीर शिक्षण प्रसारक मंडळ, जायकवाडी, ता.पैठण, जि.औरंगाबाद संचलीत मुकबधीर निवासी विद्यालय, जायकवाडी (उ) पैठण, जि.औरंगाबाद	४०	-	४०
१०	लालबहादूर शास्त्री शिक्षण प्रसारक मंडळ द्वारा संचलित ज्ञानसागर निवासी कर्णबधीर विद्यालय, जवळगांव, ता.आंबेजोगाई, जि.बीड	४०	-	४०
११	अहिल्यादेवी होळकर शिक्षण प्रसारक मंडळ, उदगीर द्वारा संचलीत श्री पांडुरंग निवासी मुकबधीर विद्यालय, अहमदपूर, ता.अहमदपूर, जि.लातूर.	४०	-	४०
१२	संत कृपा सेवाभावी संस्था, येलदरी (कॅम्प) संचलीत वरद निवासी कर्णबधीर विद्यालय, येलदरी, ता.सेनगांव, जि.हिंगोली.	४०	-	४०
१३	ग्रामीण अपंग विकास संस्था, कापूरतळणी, ता.अंजनगावसुर्जी, जि.अमरावती संचलीत स्व.मोतीरामजी चिंचोळकर मुकबधीर विद्यालय (निवासी), मु.पो.बाळापूर, जि.अकोला सध्या स्थलांतर मु.पो.अकोट, जि.अकोला.	५०	-	५०

१४	आनंदस्वामी शिक्षण प्रसारक संस्था, देऊळगावमही द्वारा संचलीत जिजामाता निवासी मुकबधीर विद्यालय, साखरखेडा, ता.सिंदखेडराजा, जि.बुलाढाणा	४०	-	४०
१५	भिमराव झाडे शिक्षण संस्था, एटापल्ली संचलीत निवासी मुकबधीर विद्यालय, पेरमल्ली, अहेरी, जि.गडचिरोली	४०	-	४०
१६	अंकूर ग्रामविकास संस्था, कुसूंबा, ता.जि.धुळे संचलीत अंकूर कर्णबधीर निवासी शाळा, कुसूंबा, ता.जि.धुळे	४५	-	४५
१७	स्नेहदिप एज्युकेशन सोसायटी, मसाळा, जि.वर्धा संचलीत निवासी मुकबधीर विद्यालय, राळेगाव, जि.यवतमाळ	४०	-	४०
	अस्थिव्यंग प्रवर्ग			
१८	श्री जगजाहीर शिक्षण प्रसारक मंडळ, नांदेड संचलीत निवासी अस्थिव्यंग विद्यालय, डोंगरकडा, ता.कळमनुरी, जि.हिंगोली.	४०	-	४०
१९	सनित शिक्षण प्रसारक मंडळ, नांदेड संचलीत एस.एम.निवासी संमिश्र अपंग तांत्रिक प्रशिक्षण व पुनर्वसन केंद्र, वरड शेवाळ, ता.हदगाव, जि.नांदेड	५०	-	५०
२०	आदर्श शिक्षण प्रसारक मंडळ कासारखेडा, जि.नांदेड संचलीत निवासी तांत्रिक प्रशिक्षण व पुनर्वसन केंद्र, कासारखेडा, ता.जि.नांदेड	६०	-	६०
२१	ग्रामीण अपंग बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, मांढळ, ता.कुही, जि.नागपूर संचलीत राजी गांधी अपंग पुनर्वसन व प्रशिक्षण केंद्र, मावळ, ता.कुही, जि.नागपूर	४०	-	४०
२२	सरस्वती बहुउद्देशीय संस्था, काटोल संचलीत राजीव गांधी अस्थिव्यंग विद्यालय, काटोल, जि.नागपूर	५०	-	५०
२३	श्री.कान्होबा एकता बहुउद्देशीय संस्था, नागपूर संचलीत जीवनज्येती अपंग औद्योगिक कर्मशाळा गणेश मंदिर रोड, गौराळा, भद्रावती, जि.चंद्रपूर	१००	-	१००
२४	श्री.दडकारण्य बहु.शिक्षण संस्था, दिघोरी, ता.लाखणी, जि.भंडारा संचलीत दंडकारण्य अपंग निवासी विद्यालय, सडक अर्जुनी, जि.गोंदीया	५०	-	५०
२५	शांतीवन अपंग निराधार व आदिवासी विकास संस्था देसाईगंज (वडसा), जि.गडचिरोली संचलीत शांतीवन अपंगाची निवासी कार्यशाळा, देसाईगंज (वडसा), जि.गडचिरोली	४०	-	४०
२६	जवाहर शिक्षण संस्था, नांदेड संचलीत संत तुकाराम निवासी अपंग कर्मशाळा, किनवट, जि.नांदेड	२५	-	२५
२७	भाग्यशाली बहुउद्देशीय कल्याणकारी संस्था, बोरी, ता.अहेरी, जि.गडचिरोली संचलीत इंदिरा गांधी अस्थिव्यंग निवासी विद्यालय, बोरी, ता.अहेरी, जि.गडचिरोली	४०	-	४०
२८	रामपुत्र सेवाभावी संस्था संचलीत श्री साईबाबा अपंग व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र, सेलू, जि.परभणी	२५	-	२५
२९	ज्ञानवर्धिनी शिक्षण प्रसारक मंडळ व सेवाभावी संस्था, परभणी संचलीत श्री साई अपंग निवासी विद्यालय, सेलू, ता.सेलू, जि.परभणी	२५	-	२५

३०	जागृती शेतकरी बहुउद्देशीय मित्रमंडळ, कौठानाईक, ता.रिसोड, जि.वाशिम संचलीत अपंग निवासी विद्यालय, कौठानाईक, ता.रिसोड, जि.वाशिम	५०	-	५०
३१	दंडकारण्य बहु.शिक्षण संस्था, दिघोरी (ना) लाखणी, जि.भंडारा संचलीत दंडकारण्य निवासी अपंग (अस्थिव्यंग) विद्यालय, देवरी, जि.गोंदीया	१००	-	१००
३२	नवोदय आदर्श ग्रामीण विकास मंडळ, आगळगाव, ता.बार्शी, जि.सोलापूर संचलीत अस्थिव्यंग निवासी शाळा, बार्शी, जि.सोलापूर	५०	-	५०
३३	श्री.गणेश शिक्षण प्रसारक मंडळ, लातूर संचलीत श्री.शांतेश्वर अपंग व्यावसायिक अपंग प्रशिक्षण केंद्र, लोहारा, जि.उस्मानाबाद	५०	-	५०
३४	अपंग कल्याण पुनर्वसन संस्था, दहिवडी, ता.माण, जि.सातारा संचलीत अस्थिव्यंग मुलांची शाळा, ता.माण, जि.सातारा	२५	-	२५
	मतिमंद प्रवर्ग			
३५	श्रीराम डेव्हलपमेंट अँड रिहॅबीलीटेशन सेंटर दौंड संचलीत स्व.सुभाष आण्णा कुल मतिमंद व बहुविकलांग मुलांची विशेष शाळा, दौंड, जि.पुणे	-	२५	२५
३६	अमृतभारती शिक्षण संस्था संचलीत महावीर निवासी मतिमंद विद्यालय, लोणी काळभोर, ता.हवेली, जि.पुणे	४०	-	४०
३७	जय महाराष्ट्र ग्रामविकास शिक्षण संस्था, संचलीत सेवाधाम मतिमंद निवासी विद्यालय, वाडा पुनर्वसन कोरेगांव भिमा, ता.शिरूर, जि.पुणे	३२	-	३२
३८	संत गजानन महाराज शिक्षण संस्था, उरुळी कांचन, जि.पुणे	३५	-	३५
३९	जीवन साधना फाँडेशन सुपे, ता.बारामती संचलीत प्राजक्ता मतिमंद मुलांची निवासी शाळा बारामती, जि.पुणे	२५	-	२५
४०	पुना वुमन्स कौन्सिल द्वारा संचलीत मनोविकास मतिमंद मुलांची शाळा, पुणे	-	२५	२५
४१	श्री छत्रपती प्रतिष्ठाण द्वारा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, आनंद विहार हिंगणे सिंहगड रोड, पुणे	४०	-	४०
४२	ज्ञानगंगोत्री प्रतिष्ठाण द्वारा संचलीत ज्ञानगंगोत्री मतिमंद मुलांची निवासी शाळा, धायरीगाव, पुणे-४१	४०	-	४०
४३	श्री स्वामी समर्थ व्यायाम मंडळ, इंदापूर, ता.इंदापूर, पुणे	३२	-	३२
४४	मानवमुक्ती अल्पसंख्यांक अँड एज्युकेशन महिला मंडळ संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, वडाळा, ता.नेवासा, जि.अहमदनगर.	४०	-	४०
४५	अशिशि आशा दिप सोसायटी अमरावती संचलीत अशिशि आशा निकेतन मतिमंद मुलांची विशेष शाळा, हजरवाडी, न्यू नंदनवन कॉलनी, औरंगाबाद	-	४०	४०

४६	सौ.सुमतीबाई गुणाले शिक्षण प्रसारक मंडळ, धानोरा खु.ता.अंबेजोगाई, जि.बीड संचलीत सेवा मतिमंद विद्यार्थ्यांचे शेतकी निवासी शिक्षण प्रशिक्षण व पुनर्वसन केंद्र, धानोरा खु.ता.अंबेजोगाई, जि.बीड	४०	-	४०
४७	हरीओम शिक्षण प्रसारक मंडळ, नेकनूर, संचलीत आदर्श मतिमंद विद्यालय, नांदूर फाटा, ता.जि.बीड	४०	-	४०
४८	संत ज्ञानेश्वर प्रतिष्ठाण सेनगांव संचलीत अपूर्व निवासी मतिमंद विद्यालय, सेनगांव, ता.सेनगांव, जि.हिंगोली	४०	-	४०
४९	तथागत असोसिएशन फॉर ऑप्लिटमेंट ऑफ सोसायटी, सुगतनगर, नागपूर द्वारा संचलीत आधारवेल मतिमंद मुलांची विशेष शाळा, सुगतनगर, नागपूर	-	३५	३५
५०	दयासागर वेल्फेअर सोसायटी नागपूर संचलीत साहारा मतिमंद मुलांची अनिवासी शाळा, जिल्हा नागपूर	-	४०	४०
५१	ब्ल्यू प्लॅग एज्युकेशन सोसायटी संचलीत जागृती मतिमंद मुला मुलींची निवासी शाळा, मौदा, ता.मौदा, जि.नागपूर	४०	-	४०
५२	झंझावत बहुउद्देशीय शैक्षणिक संस्था, अपूर्वा गणेशनगर, जिल्हा नागपूर संचलीत दि मातोश्री शोभाताई मतिमंद निवासी शाळा, श्रीकृष्णनगर, नागपूर	४०	-	४०
५३	सोशल सर्व्हिस एज्युकेशन सोसायटी, कन्हान द्वारा संचलीत बु.उदयभानजी बोरकर मतिमंद प्रौढ निवासी कर्मशाळा, कन्हान, ता.पारशिवणी, जि.नागपूर	३०	-	३०
५४	झंझावत बहुउद्देशीय शैक्षणिक संस्था, अपूर्वा गणेशनगर, जिल्हा नागपूर संचलीत दि मातोश्री शोभाताई भाकरे मतिमंद मुलामुलींची कर्मशाळा, गणेशनगर, नागपूर, जि.नागपूर	४०	-	४०
५५	सुखकर्ता बहुउद्देशीय संस्था, देवळी, ता.देवळी, जि.वर्धा संचलीत जय बजरंग निवासी विद्यालय, वायगाव, जि.वर्धा	४०	-	४०
५६	जिजामाता बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, मलातपूर, ता.देवळी, जि.वर्धा संचलीत स्व.रावसाहेब निवासी मतिमंद विद्यालय, देवळी, जि.वर्धा	४०	-	४०
५७	भोंडेकर सांस्कृ.क्रिडा व सामाजिक शिक्षण संस्था, भंडारा द्वारा संचलीत डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर निवासी मतिमंद शाळा, मोहाडी, ता.जि.भंडारा	३०	-	३०
५८	विजयालक्ष्मी महिला सेवाभावी संस्था, बीड संचलीत प्रौढ मतिमंद निवासी कार्यशाळा, तलवडा, ता.गेवराई, जि.बीड	५०	-	५०
५९	विद्याविकास शिक्षण प्रसारक मंडळ (शिरूर)(का), संचलीत मतिमंद निवासी शाळा, तांबाराजूरी, ता.पाटोदा, जि.बीड	५०	-	५०
६०	उत्कर्ष सेवाभावी संस्था, ताडगांव, जि.बीड संचलीत मतिमंद निवासी विद्यालय, शिरूर, ता.शिरूर, जि.बीड	४०	-	४०
६१	स्वामी विवेकानंद ज्ञानप्रसारक मंडळ, बोरी, ता.अहेरी, जि.गडचिरोली संचलीत स्वामी विवेकानंद मतिमंद निवासी विद्यालय, चामोर्शी, जि.गडचिरोली	४०	-	४०

६२	भोंडेकर सांस्कृतिक क्रिडा व सामाजिक शिक्षण संस्था, भंडारा ता.जि.भंडारा संचलीत मतिमंद शाळा, नवेगाव बांध, ता.मोर अर्जुनी, जि.गोंदीया	५०	-	५०
६३	श्री.साई शिक्षण संस्था अतेश्वर, ता.लोहा, जि.नांदेड संचलीत साई सेवा निवासी मतिमंद विद्यालय, काबरानगर, जि.नांदेड	४०	-	४०
६४	महेश विद्या प्रसारक शिक्षण संस्था, जव्हारनगर, नागपूर द्वारा संस्कार मतिमंद मुलांची विशेष शाळा, वृंदावन, कृष्णानगर, नागपूर	-	४०	४०
६५	सिध्दीविनायक शिक्षण प्रसारक मंडळ, मु.पो.लऊळ, ता.माजलगाव, जि.बीड संचलीत मतिमंद निवासी विद्यालय, माजलगांव, जि.बीड	४०	-	४०
६६	सिध्दीविनायक शिक्षण प्रसारक मंडळ, मु.पो.लऊळ, ता.माजलगाव, जि.बीड संचलीत मतिमंद निवासी विद्यालय, धारूर, ता.धारूर, जि.बीड	५०	-	५०
६७	जय मल्हार शिक्षण प्रसार मंडळ, सावरगांव (पी) ता.मुखेड, जि.नांदेड संचलीत कालिकामाता निवासी मतिमंद विद्यालय, मौजे मुखेड, जि.नांदेड	५०	-	५०
६८	प्रोफेशनल असिस्टंस फार नॅशनल डेव्हलपिंग असेट्स नागपूर (पांडा) संचलीत आनंद निवासी मतिमंद शाळा, मौजे विरली (बु.), ता.लाखांदूर, जि.भंडारा	५०	-	५०
६९	इशोमार तिमोथिऑस मेमोरिअस वेल्फेअर सेंटर, कल्याण, जि.ठाणे संचलीत मार्थोमा चिल्ड्रेन इन निड ऑफ स्पेशल स्कूल, जि.ठाणे	-	५०	५०
७०	रोटरी क्लब सातारा संचलीत आनंदवन मतिमंद मुलांचे व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र, सातारा	-	२५	२५
७१	परमप्रसाद चॅरीटेबल सोसायटी, सातारा संचलीत आशा भवन मतिमंद मुलांची शाळा, कोंडोळी, सातारा	-	४०	४०
७२	परमप्रसाद चॅरीटेबल सोसायटी, सातारा संचलीत आशा भवन मतिमंद मुलांची शाळा, कोंडोळी, सातारा	२५	१५	४०
७३	सहयाद्री शिक्षण संस्था, पाचवड, ता.वाई, जि.सातारा संचलीत आपुलकी मतिमंद मुलांची शाळा, कुडाळ, ता.जावळी, जि.सातारा	२०	२०	४०
७४	राष्ट्रीय एकात्मता शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलीत मतिमंद मुलांची निवासी शाळा, सावदा, ता.रावेर, जि.जळगांव	४०	-	४०
७५	कै.बापुसाहेब पुंडलिक काहूपाटील बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, गुढेद्वारा संचलीत श्री साई समर्थ मतिमंद मुलांचे निवासी विद्यालय, भंडगांव, जि.जळगांव	५०	-	५०
७६	आधार शिक्षण व ग्रामीण विकास मंडळ द्वारा संचलीत साईसेवा निवासी मतिमंद मुलामुलींची शाळा, शिर्डी, ता.राहता, जि.अहमदनगर.	२५	-	२५

७७	नवोदय ग्रामीण नागरी विकास प्रतिष्ठाण व सांस्कृतिक मंडळ, पाथर्डी, जि.अहमदनगर संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, पाथर्डी, जि.अहमदनगर.	५०	-	५०
७८	आदर्श ग्रामीण महिला मंडळाचे निवासी मतिमंद विद्यालय, टाकळी, ढोकेश्वर ता.पारनेर, जि.अहमदनगर	५०	-	५०
७९	अखिल महाराष्ट्र ग्रामीण विकास मंडळ औरंगाबाद संचलीत शरदचंद्र पवार निवासी मतिमंद विद्यालय, कन्नड, ता.कन्नड, जि.औरंगाबाद	५०	-	५०
८०	बाबासाहेब परांजपे प्रतिष्ठाण संचलीत कर्तव्य मतिमंद मुलींचे निवासी विद्यालय, साकूररोड, अंबेजोगाई, जि.बीड	४५	-	४५
८१	राजमाता अहिल्यादेवी सेवाभावी संस्था, दासखेड, ता.पाटोदा, जि.बीड संचलीत कै.आप्पासाहेब मुसळे मतिमंद मुलांची शाळा, दासखेड, ता.पाटोदा, जि.बीड	४०	-	४०
८२	भैरवनाथ सेवाभावी शिक्षण संस्था, पारगांव (सिरस) जि.बीड संचलीत मतिमंद निवासी शाळा, मातेली, ता.शिरूर (का), जि.बीड	३०	-	३०
८३	एकता शिक्षण प्रसारक मंडळ, पिंपळगांव काजळेतांडा, ता.जितूर, जि.परभणी संचलीत निवासी मतिमंद शाळा, जितूर, ता.जितूर, जि.परभणी	२५	-	२५
८४	परमहंस शिक्षण प्रसारक मंडळ नांदेड, जि.नांदेड द्वारा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय करखेली, ता.धर्माबाद, जि.नांदेड	४०	-	४०
८५	जगजाहिर शिक्षण प्रसारक मंडळ, नांदेड द्वारा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, डोंगरकडा, कळमनुरी, जि.हिंगोली	४०	-	४०
८६	स्व.दिगंबरराव निलपवार बहु.शिक्षण प्रसारक मंडळ, उमरखेड यवतमाळ संचलीत श्री.शिवाजीराव मोघे निवासी मतिमंद विद्यालय, उमरखेड, यवतमाळ	४०	-	४०
८७	जागृती शेतकरी बहुउद्देशीय मित्रमंडळ, कवठा (नाईक), ता.रिसोड, जि.वाशिम संचलीत आधार निवासी मतिमंद विद्यालय, कवठानाईक, ता.रिसोड, जि.वाशिम	५०	-	५०
८८	विदर्भ अपंग विकास संस्था, कारंजा, जि.वाशिम संचलीत श्री.गजानन महाराज मतिमंद निवासी विद्यालय, कारंजा, जि.वाशिम	३०	-	३०
८९	राष्ट्रमाता बहुउद्देशीय शिक्षण मंडळ, नागपूर संचलीत राष्ट्रमाता मनोविकास अक्षयक्षेत्रम कामठी रोड, नागपूर	-	५०	५०
९०	इंदिरा स्मृती मानव सेवा समाज नागपूर द्वारा संचलीत आश्रय मतिमंद मुलांची निवासी शाळा, बुटीबोरी, नागपूर	५०	-	५०
९१	राष्ट्रीय युवक विकास मंडळ, भेंडाळा, ता.सावनेर, जि.नागपूर संचलीत स्व.फुलचंद जैन मतिमंद शाळा, खापरखेडा, ता.सावनेर, जि.नागपूर	-	४०	४०

९२	राष्ट्रीय युवक विकास मंडळ, भेंडाळा, ता.सावनेर, जि.नागपूर संचलीत राष्ट्रीय मनोविकास आक्षयक्षेत्रम सावनेर, ता.सावनेर, जि.नागपूर	-	४०	४०
९३	साई अपंग व निराधार कल्याणकारी संस्था गुमती, ता.कामठी, जि.नागपूर संचलीत दिव्यजोती मतिमंद मुलामुलींची विशेष शाळा, गुमती, ता.कामठी, जि.नागपूर	-	५०	५०
९४	अखिल भारतीय अपंग कल्याणकारी बहु.संस्था नागपूर द्वारा संचलीत स्वावलंबी मतिमंद मुलामुलींची निवासी शाळा, जयताळा, नागपूर	५०	-	५०
९५	सर्वांगीण अपंग विकास बहुउद्देशीय कल्याणकारी शिक्षण संस्था, काटोल रोड, नागपूर द्वारा संचलीत जीवनधारा प्रौढ मतिमंदांची निवासी औद्योगिक कर्मशाळा व पुनर्वसन केंद्र, काटोल रोड, नागपूर	५०	-	५०
९६	स्व.माणिकराव अनव्हाणे शिक्षण संस्था, खेरगांव, ता.नरखेड, जि.नागपूर द्वारा संचलीत गुरुवर्य आश्रम मतिमंद मुलांची निवासी शाळा, काटोल, जि.नागपूर	५०	-	५०
९७	प्रेरणा मल्टीपर्पज सोसायटी कळमेश्वर जि.नागपूर संचलीत प्रेरणा मतिमंद मुलांची विशेष शाळा, घोराड, ता.कळमेश्वर ज.नागपूर	५०	-	५०
९८	इंदिरा स्मृती मानव सेवा समाज नागपूर द्वारा संचलीत आश्रय मतिमंद मुलांची निवासी कर्मशाळा, बुटीबोरी, नागपूर	५०	-	५०
९९	राजमाता बहुउद्देशीय शिक्षण मंडळ, नागपूर संचलीत मनोदय वर्कशॉप फॅर दि मॅटली चॅलेंज्ड, टाकळघाट, नागपूर, जि.नागपूर	४०	-	४०
१००	साई अपंग व निराधार कल्याणकारी संस्था, गुमती, ता.कामठी, जि.नागपूर संचलीत संत सिताराम महाराज प्रौढ मतिमंदांची कर्मशाळा व पुनर्वसन केंद्र, गुमती, ता.कामठी, जि.नागपूर.	४०	-	४०
१०१	जिजामाता बहु.शिक्षण संस्था, मलातपूर, ता.देवळी, जि.वर्धा संचलीत चिंतामणी निवासी मतिमंद विद्यालय, पुलगांव, देवळी, ता.देवळी, जि.वर्धा	५०	-	५०
१०२	प्रभू विश्वकर्मा ग्रामीण बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, वर्धा द्वारा संचलित श्री गजानन महाराज प्रौढ मतिमंद मुलामुलींची कर्मशाळा, कार्लारोड, वर्धा, जि.वर्धा	५०	-	५०
१०३	भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मतिमंद मुलामुलींची निवासी विशेष शाळा, हिंणघाट, ता.हिंणघाट, जि.वर्धा	४०	-	४०
१०४	ज्ञानसेवा मंडळ चंद्रपूर संचलीत माऊंट कार्मेल मतिमंद मुलांची शाळा, चंद्रपूर	-	४०	४०
१०५	प्रभू विश्वकर्मा ग्रामीण बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, वर्धा द्वारा संचलित संत गाडगेबाबा निवासी मतिमंद विद्यालय, आरमोरी जि.गडचिरोली	३०	-	३०

१०६	प्रियदर्शनी शिक्षण संस्था, भंडारा संचलीत मानवता मतिमंद मुलांची निवासी शाळा, बनगांव, ता.आमगांव, जि.गोंदीया	३०	-	३०
१०७	सेंट टेरेसा सोसायटी सांताक्रुझ मुंबई संचलीत सेंट टेरेसा कॉन्व्हेंट सोशल स्कूल, एस.व्ही.रोड, सांताक्रुझ, मुंबई-५०	-	५०	५०
१०८	अजिंक्य फाऊंडेशन संचलीत इनस्टिट्यूट फॉर दि मॅटली हॅन्डीकॅप कुपवाड, ता.मिरज, जि.सांगली	-	२०	२०
१०९	कागल तालूका कला, क्रिडा, शैक्षणिक व सांस्कृतीक मंडळ, कागल संचलीत स्व.गाताडे निवासी व अनिवासी मतिमंद विद्यालय, धरणग्रस्त वसाहत, कागल, जि.कोल्हापूर	२४	८	३२
११०	प्रबोधीनी ट्रस्ट नाशिक संचलीत श्रीमती सुनंदाबाई केले विद्यामंदिर सातपूर, जि.नाशिक	-	४०	४०
१११	श्री संत गाडगेबाबा सेवाभावी संस्था, बीड द्वारा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, गणेशनगर, ता.जि.बीड	४०	-	४०
११२	अखिल भारतीय अपंग कल्याणकारी प्रसारक मंडळ उस्मानाबाद संचलीत नागनाथ निवासी मतिमंद विद्यालय, खानापूर, ता.जि.उस्मानाबाद	५०	-	५०
११३	श्री प्रशांत शिक्षण संस्था, खडकी, ता.आष्टी, जि.वर्धा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, सुरवाडी, ता.तिवसा, जि.अमरावती	३०	-	३०
११४	नवजीवन सेवा संस्था तिवसा संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, भोसा, जि.यवतमाळ	४०	-	४०
११५	मागासवर्गीय सुशिक्षित बेकार एज्युकेशन सोसायटी, ब्रम्हपुरी, संचलीत पार्वती निवासी मतिमंद विद्यालय, देसाईगंज (वडसा), जि.गडचिरोली	४०	-	४०
११६	अवेकनिंग जागृती पुणे संचलीत इंटरविडा जागृती बहुविकलांग मुलांची शाळा, मगरपट्टा, जि.पुणे	-	१००	१००
११७	संकल्प अपंग व निराधार बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, कुंभारेनगर, गोंदीया, संचलीत स्विकार स्पेशल एज्युकेशन सेंटर फॉर एम.आर.गोंदीया, जि.गोंदीया	४०	-	४०
११८	नवजीवन आरोग्य संस्था, ओमशिवधाम अपार्टमेंट, उल्हासनगर, जि.ठाणे संचलीत विकास मतिमंद विद्यालय, उल्हासनगर, जि.ठाणे	-	५०	५०
११९	शिवशारदा शिक्षण प्रसारक मंडळ, वाशी संचलीत निवासी मतिमंद विद्यालय, वाशी, ता.भूम, जि.उस्मानाबाद	५०	-	५०
१२०	इंदीरा महिला बालविकास प्रतिष्ठाण, नांदेड, संचलीत इंदिरा निवासी मतिमंद विद्यालय, ता.जि.औरंगाबाद	५०	-	५०

१२१	चैतन्य कानिफनाथ शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलीत चैतन्य कानिफनाथ निवासी मतिमंद विद्यालय, गोपाळपूर, औरंगाबाद, औरंगाबाद	५०	-	५०
१२२	चैतन्य कानिफनाथ शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलीत मतिमंद विद्यालय, गांधेली, जि.औरंगाबाद	५०	-	५०
१२३	स्व.जनाबाई भुतांगे बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, चिंचोली, ता.तुमसर, जि.भंडारा संचलीत लुबिनी मतिमंद मुलामुलींची विशेष निवासी शाळा	५०	-	५०

(स्मि. श. रानडे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रपत्र " ब " अपंग शाळा/कर्मशाळा संहिता व बालकांचा मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिनियम, २००९ नुसार शाळा/कर्मशाळा तपासणीबाबतचे विवरणपत्र		
	संस्था/शाळेचा तपशील	
१	तालुका व जिल्हयाचे नांव	
२	संस्थेचे नांव, पत्ता व स्थापनेचा क्रमांक व दिनांक	
३	संस्था कोणत्या नोंदणी अधिनियमाखाली नोंदणीकृत आहे	१) संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० २) मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५०
४	संस्थेचे नोंदणी प्रमाणपत्र कोणत्या कालावधीपर्यन्त वैध आहे,	
५	अपंग शाळेचे नाव व ठिकाणाचा पत्ता व दूरध्वनी क्रमांक (एसटीडी कोडसह)	
६	संस्थेचे अध्यक्ष व सचिव यांचे नाव व पत्ता	१) अध्यक्ष २) सचिव
७	संस्थेचे मागील तीन वर्षांतील एकूण उत्पन्न, खर्च, शिल्लक व तूट याबाबतचा तपशील	१) वर्ष २) उत्पन्न ३) खर्च ४) शिल्लक ५) तूट
८	अपंग शाळेचा कोड नंबर	
९	अपंग शाळेचा प्रवर्ग	१)अंध २) मुकबधीर ३) मतिमंद ४)अस्थिव्यंग
१०	संस्थेचे अध्यक्ष व सचिव यांचे नाव व पत्ता	१) अध्यक्ष २) सचिव
११	संस्थेच्या कार्यकारीणीची यादी सोबत जोडली आहे काय	
१२	शाळेचा ई-मेल पत्ता व फॅक्स क्रमांक	
१३	जवळच्या पोलीस ठाण्याचे नांव, पत्ता व दूरध्वनी क्रमांक	
१४	अपंग शाळेची सर्वसाधारण माहिती	
१५	अपंग शाळा स्थापनेचे वर्ष	
१६	शाळेस प्रथम परवानगी/मान्यता/अनुज्ञप्ती दिल्याचा दिनांक	

१७	शाळेस मान्यता कोणत्या तत्वावर देण्यात आली, त्या आदेशाचा क्रमांक व दिनांक	१) कायम विनाअनुदान तत्वावर २) विना अनुदान तत्वावर ३) अनुदान तत्वावर
१८	विनाअनुदान तत्वावर मान्यता केव्हा देण्यात आली, त्या आदेशाचा क्रमांक व दिनांक	
१९	अनुदान तत्वावर मान्यता केव्हा देण्यात आली, त्या आदेशाचा क्रमांक व दिनांक	
२०	शाळा अनुदानित असल्यास अनुदानाची टक्केवारी	
२१	अनुदान मंजूर करणा-या अभिकरणाचे नांव	
२२	शाळेचे विद्याविषयक सत्र	
२३	शाळेच्या शिक्षणाचे माध्यम	
२४	शाळेची वेळ	१) पूर्ण वेळ (.....पासून.....पर्यन्त) २) अर्धवेळ (.....पासून.....पर्यन्त)
२५	प्रत्येक वर्गासाठी विद्याविषयक शिक्षणाची वेळ	
२६	शाळेची नाष्टा, मध्यान्ह भोजन, रात्रीच्या जेवणाची वेळ	
२७	शाळेची कला/क्रीडा व शारिरीक शिक्षणाची वेळ	
२८	शाळेची जागा	१) स्वतःची २) भाड्याची ३) शासनाची
२९	शाळेची इमारत	१) स्वतःची २) भाड्याची
३०	एकूण वर्ग खोल्यांची संख्या	
३१	अपंग शाळेचा प्रकार	१) प्राथमिक २) माध्यमिक ३) कर्मशाळा इ. १ ते ४ इ. ५ ते ७ इ. १ ते ७ इ. ५ ते ८ इ. १ ते ७ इ. ५ ते १० इ. १ ते ९
३२	अपंग प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या अपंग प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांचे नाव	इयत्ता पटलावरील प्रत्यक्ष हजर असलेली संख्या १ ली २ री

	प्रवेशाचा दिनांक, इयत्ता व जातीचा प्रवर्ग	३ री ४ थी ५ वी ६ वी ७ वी ८ वी
३३	अपंग माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या अपंग माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांचे नाव प्रवेशाचा दिनांक, इयत्ता व जातीचा प्रवर्ग	इयत्ता पटावरील प्रत्यक्ष हजर असलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या १ ली २ री ३ री ४ थी ५ वी ६ वी ७ वी ८ वी
३४	शाळेच्या एकूण वर्गखोल्या व त्यांचे आकारमान	
	अपंग शाळा, वसतिगृह, कार्यालय, व कर्मशाळा यांची सर्वसाधारण माहिती	
३५	वसतिगृह /निवासी गृहाच्या खोल्यांची एकूण संख्या	
३६	वसतिगृह /निवासी गृहाच्या खोल्यांची सर्व खोल्यांचे आकारमान	
३७	भोजन गृहाच्या खोल्यांची एकूण संख्या	
३८	भोजन गृहाच्या सर्व खोल्यांचे आकारमान	
३९	ग्रंथालयाच्या खोल्यांची संख्या व आकारमान	
४०	प्रयोग शाळेच्या खोल्यांची संख्या व आकारमान	
४१	मुलांच्या स्नानगृहांची एकूण संख्या	
४२	मुलांच्या सर्व स्नानगृहाचे आकारमान	
४३	मुलांच्या स्वच्छता गृहाची एकूण संख्या	
४४	मुलांच्या सर्व स्वच्छता गृहांचे आकारमान	
४५	मुलींच्या स्नानगृहांची एकूण संख्या	
४६	मुलींच्या सर्व स्नानगृहाचे आकारमान	

४७	मुलीच्या स्वच्छता गृहाची एकूण संख्या	
४८	मुलींच्या सर्व स्वच्छता गृहाचे आकारमान	
४९	मुला- मुलींसाठी वसतिगृह व निवासाची स्वतंत्र इमारत आहे काय ?	होय नाही
५०	मुला- मुलींसाठी स्वतंत्र स्नानगृह व स्वच्छता गृहांची सोय आहे काय ?	
५१	अपंगासाठी शाळेची /कर्मशाळेची इमारत, वसतिगृह इमारत, कार्यालय इमारत स्वयंपाक गृह /भोजन गृह , स्नानगृह व स्वच्छता गृहात जाण्या येण्यासाठी रॅम्पची व्यवस्था करण्यात आलेली आहे काय ?	
५२	कर्मशाळेचा प्रकार	
५३	अपंग कर्मशाळेतील विद्यार्थी संख्या अपंग कर्मशाळेतील विद्यार्थ्यांचे नाव प्रवेशाचा दिनांक, इयत्ता व जातीचा प्रवर्ग	
५४	अपंग प्राथमिक/माध्यमिक शाळेतील व कर्मशाळेतील शिक्षक/निदेशक यांचे नाव नियुक्तीचा दिनांक व जातीचा प्रवर्ग, शैक्षणिक अर्हता व इतर सविस्तर माहितीचा तपशील	
५५	अपंग प्राथमिक/माध्यमिक शाळेतील व कर्मशाळेतील शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे नाव, नियुक्तीचा दिनांक व जातीचा प्रवर्ग व इतर सविस्तर माहितीचा तपशील	
५६	शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांना समाधानकारक वागणूक दिली जाते काय	
५७	अन्नधान्य साठा समाधानकारक आहे काय ?	होय नाही नसल्यास किती दिवस पुरेल इतका आहे
५८	विद्यार्थ्यांना भोजन समाधानकारक व पोटभर देण्यात येते काय ?	
५९	विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय आरोग्य तपासणी वर्षातून किती वेळा करण्यात आली / येते	

६०	विशेष शाळा / कर्मशाळा यामध्ये अपंग विद्यार्थ्यांसाठी प्रथमोपचार पेटी / साहित्य उपलब्ध आहे काय,	होय कारणे	नाही	नसल्यास
६१	विद्यार्थ्यांना मारहाण अत्याचार केले जातात काय	होय	नाही	
६२	पालक-शिक्षक संघाची स्थापना करण्यात आलेली आहे काय	होय	नाही	
६३	शालेय व्यवस्थापन समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे काय	होय	नाही	
६४	पालक-शिक्षक संघाची बैठक वर्षातून किती वेळा घेण्यात आली आली			
६५	शालेय व्यवस्थापन समितीची बैठक वर्षातून किती वेळा घेण्यात आली आहे			
६६	शाळा, कार्यालय, वसतिगृह व कर्मशाळा यामध्ये बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीचे उपकरण/मशीन बसविण्यात आले आहे काय,	होय	नाही	असल्यास किती
६७	अपंग शाळेत, कार्यालय, वसतिगृह, भोजनगृह, कर्मशाळा यामध्ये अग्नीशामक उपकरणे बसविण्यात आलेली आहेत काय,	होय	नाही	असल्यास किती
६८	शाळेत सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आलेले आहेत काय	होय	नाही	असल्यास किती
६९	शाळेस क्रिडागण आहे काय	होय	नाही	असल्यास क्षेत्रफळ
७०	शाळेतील वसतीगृहाच्या इमारतीस संरक्षक भिंती आहे किंवा नाही	पक्की भिंत तारेचे कुंपण दोघांपैकी काही नाही		
७१	पाण्याची व्यवस्था पुरेशा प्रमाणात करण्यात आलेली आहे काय ?	होय	नाही	
७२	पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था कोणती आहे	विहिर बोअरवेल नळाचे पाणी टँकरद्वारे		
७३	पिण्याचे पाणी कशात साठविले जाते	प्लॉस्टीकची टाकी सिमेंटची टाकी लोखंडी ड्रम स्टीलची टाकी		
७४	पिण्याचे पाणी पिण्यायोग्य व निर्जंतुक आहे काय?	होय	नाही	
७५	मुलांना किती गणवेश पुरविण्यात आले त्यांची संख्या	होय	नाही	असल्यास किती

७६	मुलांना मोफत पाठ्यपुस्तक व वहया पुरविण्यात आल्या आहेत काय	होय	नाही	असल्यास किती
७७	शाळेची गुणवत्ता व निकाल समाधानकारक आहे काय ? असल्यास प्रमाणाची टक्केवारी किती	होय	नाही	
७८	अपंग विद्यार्थ्यांची बुध्दयांक चाचणी घेण्यात आलेली आहे काय	होय	नाही	
७९	अपंग विद्यार्थ्यांना ने-आण करण्यासाठी वाहनाची सोय करण्यात आली आहे काय असल्यास कोणते वाहन आहे			
८०	मुख्याध्यापक/विशेष शिक्षक अर्हता प्राप्त व आर.सी.आय. मान्यता प्राप्त आहेत काय,	होय	नाही	नसल्यास कारणे
८१	अपंग शाळेतील निवासी व अनिवासी विद्यार्थी संख्या किती आहे ?	निवासी	अनिवासी	
८२	मुख्याध्यापक, शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी शाळेच्या ठिकाणी राहतात काय	होय	नाही	
८३	वसतिगृह अधिकाची राहण्याची व्यवस्था निवासी शाळा /वसतिगृहातच करण्यात आलेली आहे काय	होय	नाही	
८४	अपंग शाळा /कर्मशाळा संदर्भात अभिप्राय सूचना			
८५	अपंग मुलांसाठी त्यांच्या विविध अपंगत्वाच्या प्रकारानुसार आवश्यक असलेली साधने, शैक्षणिक साहित्य, करमणूकीचे व खेळण्याचे साहित्य उपलब्ध करून दिलेले आहे काय ?	होय	नाही	असल्यास किती व कोणती
८६	अपंग शाळा हस्तांतरीत व स्थलांतरीत झाल्यानंतर पूर्वीच्या शाळेतील/ कर्मशाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना नवीन शाळेत सामावून घेण्यात आले आहे काय, असल्यास किती कर्मचाऱ्यांना सामावून घेण्यात आले.			
८७	अपंग शाळा हस्तांतरीत व स्थलांतरीत झाल्यानंतर पूर्वीच्या शाळेतील /कर्मशाळेतील विद्यार्थ्यांना कोणत्या शाळेत सामावून घेण्यात आले ?			

८८	अपंग शाळा हस्तांतरीत व स्थलांतरीत होण्यापूर्वी शाळेतील /कर्मशाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची संख्या किती होती ?	
८९	बंद पडलेली अपंगांची मुळ ठिकाणची शाळा /कर्मशाळा कोणत्या कारणामुळे बंद पडली होती	
९०	संस्थेतर्फे अपंगशाळा स्थलांतराचे वेळी मुळ ठिकाण व स्थलांतरीत ठिकाणच्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांची शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची संमती घेण्यात आली होती काय?	होय नाही

प्रपत्र "क"

अपंग शाळा /कर्मशाळा
मुल्यांकन व गुणांकन नमुना

जिल्ह्याचे नाव :-

तपासणीचा दिनांक :-

१)

संस्थेचे नाव व पत्ता :-

२)

अपंग शाळेचे नाव व पत्ता :-

३)

अपंग शाळेचा प्रकार :-

४)

अपंग शाळेचे स्वरूप :-

५)

तपशील	मुल्यांकन	गुणांकन	प्राप्त गुण
अपंग निवासी शाळा /कर्मशाळा यामधील प्रवेशित विद्यार्थ्यांची मान्य संख्येप्रमाणे उपस्थितीसाठी द्यावयाचे गुण	५१ ते ६० टक्केसाठी- ०४ गुण		
	६१ ते ७० टक्केसाठी- ०८ गुण		
	७१ ते ८० टक्केसाठी-१२ गुण		
	८१ ते ९० टक्केसाठी-१६ गुण		
	९० टक्केपेक्षा अधिकसाठी- २० गुण		
१) एकुण		२० गुण	
प्रवेशित अपंग विद्यार्थ्यांसाठी द्यावयाचे गुण	प्रवेशितांचे वैद्यकीय प्रमाणपत्र	५ गुण	
	प्रवेशितांच्या केस फाईल्स ठेवण्यात आल्या आहेत काय	५ गुण	
२) एकुण		१० गुण	
प्रशिक्षित शिक्षकांसाठी द्यावयाचे गुण	अपंगांसाठी विशेष प्रशिक्षित शिक्षकांची नियुक्ती	५ गुण	

	करण्यात आली आहे काय		
	आर.सी.आय. प्रमाणपत्र धारक आहेत काय	५ गुण	
३)	एकुण	१० गुण	
शाळा/कर्मशाळेच्या इमारतीसाठी द्यावयाचे गुण	इमारती मध्ये १०:१ याप्रमाणात विद्यार्थ्यांसाठी स्नानगृहे व स्वच्छता गृहे आहेत काय	२ गुण	
	इमारतीचे क्षेत्रफळ प्रति विद्यार्थी निवासी /अनिवासी - ४० चौ.फु. व निवासी -६० चौ. फु. प्रति विद्यार्थी याप्रमाणे आहे काय	४ गुण	
	इमारतीतील खोल्यांमध्ये पुरेश्या खिडक्या व खोलीनिहाय पंखे आहेत काय,	२ गुण	
	इमारतीमध्ये निर्जंतुक पिण्याच्या पाण्याची सोय व पाणी साठविण्यासाठी पुरेशी सोय आहे काय	२ गुण	
	४)	एकुण	१० गुण

विद्यार्थ्यांच्या आवश्यक सुविधासाठी द्यावयाचे गुण	शाळेस पुरेसे खेळाचे मैदान व खेळण्याकरिता पुरेशी साधने आहेत काय,	५ गुण	
	विद्यार्थ्यांना गणवेश, वहया, शैक्षणिक साहित्य, प्रथमोपचार पेटी इ. उपलब्ध करून देण्यात आले आहे काय	५ गुण	
५)	एकूण	१० गुण	
अंध, अस्थिव्यंग, मतिमंद, मुकबधिर या प्रवर्गाकरिता अनुज्ञाप्ती अर्जातील मुद्दा क्रमांक ३५, ३६, ३७ व ३८ साठी द्यावयाचे गुण	अंध, अस्थिव्यंग, मतिमंद, मुकबधिर या प्रवर्गाच्या प्रत्येक बाबीसाठी १ गुण याप्रमाणे एकूण २० गुण	२० गुण	
६)	एकूण	२० गुण	
विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिलेल्या सुविधासाठी द्यावयाचे गुण	विद्यार्थ्यांना अंधरुण, पांघरुण, ब्लॅकेटस् पुरविण्यात आले आहेत काय	२ गुण	
	विद्यार्थ्यांच्या आरोग्याची वेळोवेळी तपासणी करून योग्य ती काळजी घेतली जाते काय	२ गुण	
	विद्यार्थ्यांना त्यांच्या	२ गुण	

	अपंगत्वाच्या प्रवर्गानुसार आवश्यक असलेली साधने /साहित्य पुरविण्यात आली आहेत काय		
	विद्यार्थ्यांची स्वच्छता, खोलीची साफसफाई, नखे व केस वेळोवेळी कापण्याची काळजी घेतली जाते काय,	२ गुण	
	शाळेत व कर्मशाळेत विद्यार्थ्यांना बसण्यासाठी डेस्क, बेंच पुरविण्यात आले आहेत काय	२ गुण	
७)	एकूण	१० गुण	
विद्यार्थ्यांच्या भोजन व्यवस्थासाठी द्यावयाचे गुण	विद्यार्थ्यांना नाश्ता व चौरस आहार पुरेश्या प्रमाणात देण्यात येतो काय	५ गुण	
	विद्यार्थ्यांच्या जेवणाचा दर्जा उत्तम आहे काय	५ गुण	
८)	एकूण	१० गुण	
एकूण गुण (१ ते ८)		१०० गुण	

शाळेच्या तपासणी अहवालावरून सदरहू शाळेस १०० पैकी एवढे गुण प्राप्त झाले आहेत.

अभिप्राय : वरील प्रमाणे प्रति मुद्यास विहित केलेले गुण द्यावेत व गुणांची एकूण बेरीज करुन खालीलप्रमाणे निष्कर्ष काढावा .

१) ७५ पेक्षा जास्त गुण पडल्यास उत्कृष्ट शाळा	अ श्रेणी
२) ५० ते ७५ गुण पडल्यास सर्वसाधारण शाळा	ब श्रेणी
३) ० ते ५० गुण पडल्यास निकृष्ट शाळा	क श्रेणी

"क" श्रेणी वर्गवारी मधील शाळेच्या बाबतीत खालील प्रमाणे कार्यवाही प्रस्तावित करावी.

१)	दंडात्मक कार्यवाही
२)	वेतन व वेतनेतर अनुदान रोखणे
३)	मान्यता रद्द कार्यवाही

ठिकाण :

तपासणी अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी
व पदनाम

तपासणीचा दिनांक :